

Recensie: Menuet****

deSingel Antwerpen
woensdag 19 april 2017

foto © Kurt Van der Elst

Recensie:

Muziektheater dat van begin tot einde (erotische) spanning uitstraalt. Dat brengt LOD Muziektheater met 'Menuet', in het Duits, naar Louis Paul Boons roman die vertaald werd naar die taal in 1975. Het oorspronkelijke werk is 20 jaar ouder. Drie personages staan centraal: de man die in een vrieskelder van een bedrijf werkt, de vrouw die kinderkleren verkoopt en het meisje dat hen helpt bij het huishouden. Daan Janssens tekende voor de compositie, Fabrice Murgia voor de regie. In de cast horen we sopraan Cécile Granger, bariton Raimund Nolte en sopraan Tineke Van Ingelgem. Murgia kiest ook voor de herhaling, door enkele scènes te spelen en laten zingen door een van de personages zodat we als toeschouwer de zaken bekijken vanuit zijn of haar standpunt. Zo kent de voorstelling dus drie delen: de vrieskelder (standpunt van de man), Mijn planeet (standpunt van het meisje) en Het eiland (standpunt van de vrouw).

In se draait de voorstelling rond een driehoeksverhouding. Hij heeft een wat saaie job in een vrieskelder. In zijn vrije tijd knipt hij krantenknipsels uit die hij verzamelt. Niet zelden gaat het om lugubere of donkere thema's met koppen als 'Orgie ontaardt.' en 'Kannibaal lokt 12-jarig meisje'. De seksuele spanning hangt al vanaf de start in de lucht wanneer het meisje de afwas doet en hij naar haar kijkt. Ook wanneer zij op haar knieën op de grond de scherven van gevallen borden bij elkaar veegt bijvoorbeeld. Het jurkje, de benen, de kuiten, de schoenen worden dan geaccentueerd.

Niet alleen de manier waarop Cécile Granger aan de afwasbak staat, intrigeert, ook haar blik (de wat mysterieuze glimlach) voor de camera's. Die live video beelden in zwart-wit refereren naar de oude films, met een trage verteltijd. Iets wat perfect past bij dit thema, deze voorstelling die volledig de psychologische kaart trekt. Ook in de compositie met lange aangehouden noten, dan weer felle uithalen (niet zelden door klarinet of fagot overigens) is dat te horen. De partituur trekt enerzijds die van de consequent aangehouden spanning, en anderzijds thriller effecten (bajan, percussie, piano, trombone en hoorn). Dat is ook het geval voor de zang.

Raimund Nolte zingt heerlijk onderkoeld, zoals zijn personage ook is. Dat contrasteert dan ook zeer fel met de zang van Cécile Granger die in haar deel erg veel toonsprongen mag maken, en daarmee jeugdige opwindung laat horen. Granger mag dan weer beide kanten tonen. De encenering werkt, de deurtjes met de jaloezieën die open en dicht gaan (wat voor een knap lichteffect zorgt), toont een ruimte, een woonkamer waar er weliswaar drie lampen met lampenkap opgesteld staan en een bureaulamp. Al die lampen stralen koud wit licht uit. De nieuwsgierigheid prikkelt de voorstelling al bij de start wanneer we de man met de camera door zijn knipsels zien gaan en de bureaulamp die erover traag schijnt. Vanuit het standpunt van de man zien we dat ie naast zijn vrouw leeft en al lang in een relatie zit die eigenlijk dood is. Zij concentreert zich 's avonds al op haar werk: kinderkleedjes in dozen verpakken zodat ze voorstaat op haar werk voor de volgende dag. Een workaholic en overdreven planner is zij dus. Maar wanneer het over geslachtsorganen gaat, drukt zij de lippen stijf op elkaar. Wanneer ze onwel geworden is in de tuin, verklaart ze 'Ik moet tegen de waslijn gelopen zijn'. Maar dan moet ze overgeven in de wasbak waar het meisje de afwas doet (ook dat beeld krijgt gaandeweg een dubbele betekenis). Hij vraagt zich af wanneer hij zich te laat heeft

teruggetrokken, valt van de ijzeren brug " wat achteraf geen ongeval zal blijken - en ligt op de zetel met een verband rond zijn onderbeen terwijl hij verder fantaseert over de onrijpe borsten van het meisje.

Zij ziet dan weer parallellen in de interesses die zij heeft en hij. Stiekem wil ze zelf krantenknipsels uitknippen en die toevoegen aan zijn map in de hoop dat hij dat zelf niet ziet. 'Hij ziet de dingen zoals ik' stelt ze terwijl ze lijkt te weten dat het kind van de vrouw niet verwekt werd door de man: 'Haar zwager is de vader van hun kind.' Het verhaal ontvouwt zich traag maar weet de spanning er wel in te houden. Pas in het derde bedrijf wanneer de vrouw aan het woord is, horen we de ware toedracht. Op dat moment denken we dat er overspel in het spel is, vandaar dat de uitspraak van het meisje 'Kinderen komen toch uit de bloemkolen' niet alleen naïef overkomt maar ook een uiting is van scherpe kritiek (en uiteindelijk veroordeling inhoudt op basis van onwetendheid).

Maar wanneer blijkt dat de zaken iets dramatischer dan dat zijn, komt de zin ook veel scherper over. Dat de vrouw en haar man al drie jaar ongelukkig getrouwd zijn, uit zich in het feit dat zij helemaal niet weet waarom hij krantenknipsels bijhoudt, laat staan waarover ze gaan. Trots is ze over haar verwezenlijkingen terwijl ze vindt dat haar man niets uitzet terwijl ze wel moet vaststellen dat het meisje erin slaagde hem te doen ontgooien op een bepaalde manier. Volgens de vrouw is iedereen een eiland (ook scenisch knap in beeld gebracht doorheen de voorstelling, omdat iedereen zijn plek heeft: het meisje aan de afwasbak, de man aan zijn bureau of de zetel, de vrouw aan de tafel met de kinderkleedjes) omgeven door heel wat water. Enkel in de video worden de personages (meermaals) dichter bij elkaar geplaatst via camerastandpunten en twee beelden die over elkaar gelegd worden zodat het lijkt alsof de ene achter de ander staat. Maar in werkelijkheid is er een zee van ruimte tussen de personages. De vrouw staat finaal dan ook voor een dilemma, worden zoals het meisje (en dus meer op het gevoel, intuïtie, drift) afgaan of wachten tot het oerwoud alles overwoekert. 'Wat doe ik?' vraagt ze zich af.

'Menuet' zet die impasse erg sterk neer in beeld en muziek. Ook de keuze van het Duits, altijd een wat killere en zakelijkere taal, is slim. Het spel tussen Raimund Nolte en Cécile Granger mocht naar ons aanvoelen net iets suggestief explicieter al is het wel belangrijk dat de erotische spanning die ze dienen neer te zetten, intact blijft. Nu blijft het bij zijn handen die hij op haar schouders legt wanneer ze voor het eerst de baby vastneemt, haar speelse ondeugende blik (met mysterieuze lach), het fruniken aan haar jurk, en op hem gaan zitten in de sofa.

Jammer is ook dat het libretto niet altijd klopt met wat we te zien krijgen. Zo horen we dat het meisje spelden onder de kast zoekt. We zien echter geen kast, ook geen spelden, maar wel scherven van borden die opgeveegd worden. Dat is een klein minpunt. Net als het buigen, dat op de wereldpremière erg slordig en chaotisch gebeurde. Zo'n zaken dienen deel uit te maken van de repetities. Maar wat een sterk einde kent de voorstelling, die extra donker wordt, en een link legt met de lugubere krantenknipsels wanneer we de sculpturen van Anne Marcq en Anne Goldschmidt te zien krijgen. Dan onderstreept Menuet zijn multidisciplinaire en multimediale aanpak want zowel video, muziek, theater én beeldende kunst krijgen we te zien. Een sterke mix die weet te boeien van begin tot einde.

< Bert Hertogs >